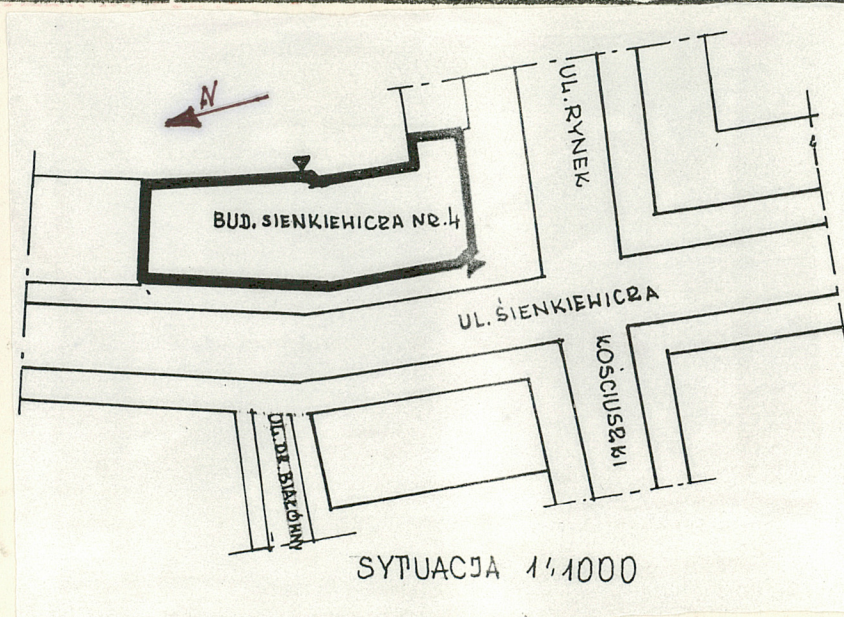

1. Obiekt
DOM DWORSKI, OB. RESTAURACJA "ASTORIA" I POMIESZCZENIA
BIUROWE POWSZECHNEJ SPOŁDZIELNI SPOŻYWCÓW "SPOŁEM"

2. Czas powstania
3 ćw. XVIII w.
dobud. XIX w.

3. Miejscowość
B I A Ł Y S T O K

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres
ul. Sienkiewicza 4
15-092 Białystok
nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna
województwo białostockie
gmina miasto Białystok

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo białostockie
powiat miejski Białystok

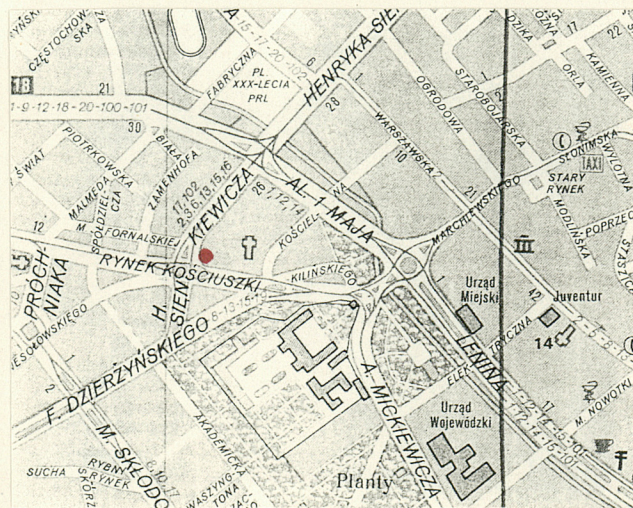
8. Właściciel i jego adres
PSS "Społem" w Białymstoku
ul. Rynek Kościuszki 15

9. Użytkownik i jego adres
1. PSS "Społem" w Białymstoku
ul. Rynek Kościuszki 15
2. Spółki

10. Rejestr zabytków:

Nr

A-94/100 data 11-III-1957
A-219

3. Opis (historia, opis, rysunek, plan, zdjęcie, itp.)

A-219

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Autor projektu nieznany. Można przypuszczać, że był to ktoś z projektantów z otoczenia Jana Klemensa Brannickiego, być może Jan Henryk Klemm lub Józef Sękowski, młodszy, których autorstwa są reprezentacyjne kamienice /także narożne/ w Krakowie, Warszawie i Białymstoku.

Nie natrafiono na materiały dotyczące dziejów budynku w XIX i XX w. /do 1945 r./. Zachowane materiały ikonograficzne /pocztówki z lat 1914, 1917 i późniejszych/ dowodzą, że w obiekcie mieściły się głównie zakłady gastronomiczne na pierwszym piętrze i apteka /przez jakiś czas należała do pani Hałaj/ na parterze oraz inne obiekty gastronomiczne i handlowo-usługowe.

W roku 1944 budynek został spalony, zniszczone zostały więźba dachowa oraz strop, zostały tylko mury.

Po odbudowie w roku 1952 w budynku ponownie ulokowano zakład gastronomiczny, na parterze /restauracja "Ludowa", później "Astoria"/, natomiast piętro przystosowano do potrzeb biurowych Białostockich Zakładów GS, przemianowanych następnie na Powszechną Spółdzielnię Spożywców "Społem", która jest właścicielem budynku do chwili obecnej.

Kamienica o elementach barokowych, jedyna tego typu narożna w mieście.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposazenie, instalacje)

Sytuacja: budynek jest usytuowany w centrum Białegostoku, w pn.-wsch. narożniku Rynku Kościuszki, na skrzyżowaniu z ulicą Sienkiewicza, w odległości ok. 100 m na zach. od Bazyliki Archikatedralnej pw. Wniebowzięcia NMP.

Materiał, konstrukcja, technika: budynek murowany z cegły pełnej ceramicznej osadzony na ławie betonowej. Stropy żelbetowe płytowe, więźba dachowa drewniana krokwiowa, dach pokryty dachówką ceramiczną esówką, w narożach gąsiorem. Posadzki betonowe, na nich parkiet, terrakota lub linoleum. Schody betonowe, balustrada żelazna, poręcze drewniane. Okna dwudzielne i trójdzielne: dwu/lukarny trójkątne/, sześćcio- i dwunastopolowe. Drzwi jednoskrzydłowe ramowo-płycinowe.

Rzut: na planie dwóch nieregularnych czworokątów, budynek dwu- i jednotraktowy.

Bryła: z dwóch prostopadłościanów o podstawie nieregularnego czworoboku, budynek dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem, podpiwniczony nakryty dachem łamanym wielospadowym.

Elewacje: wzdłużna/zach., od strony ulicy Sienkiewicza/, załamana: część pn. 10-osiowa, na dwóch pierwszych osiach drzwi wejściowe, na pozostałych okna. Osie drugiej kondygnacji powtarzają układ pierwszej. Połacie dachowe użytkowego poddasza cofnięta w głąb budynku. Część pd. elewacji wzdłużnej sześćciosioowa, na osiach okna w układzie powtórzonym w drugiej kondygnacji. W połaci dachowej dwie lukarny o półkolistych oknach nakryte daszkami pokrytymi blachą. Ta część elewacji podzielona siedmioma lizenami i zwieńczona gzymsem. Elewacja pd./od ulicy Rynek Kościuszki/ 4-osiowa, na osiach okna, których układ powtórzony jest w drugiej kondygnacji. Elewacja ujęta czterema lizenami i zwieńczona gzymsem. W połaci dachowej lukarna identyczna jak poprzednie. Pomiedzy obu elewacjami ścięty narożnik ujęty parą kolumn w wielkim porządku o jońskich kapitelach i zwieńczony frontonem. W drugiej kondygnacji betonowy balkon o ozdobnej żeliwnej balustradzie: w pierwszej kondygnacji główne drzwi wejściowe do budynku. Elewacja pn. mieści na całej długości nowy budynek. Elewacja wzdłużna/wsch., od podwórza/ wieloosiowa, nieregularna, na osiach okna powtarzające układ parteru w drugiej kondygnacji/ w części pn. tej elewacji, w części pd. elewacji układ jest zakłócony. Elewacja załamana i zwieńczona prostym gzymsem. W części pd. do elewacji przylega nowy budynek oznaczony nr 2.

Wnętrze: nieregularny układ pomieszczeń, przebudowane i podzielone ściankami działkowymi z cegły /parter/ i płyt drewnianych /piętro i poddasze/. Ściany i sufity pomalowane farbą olejną /na poddaszu ściany obite boazerią na obce pióro/.

Wyposażenie, instalacje: wyposażenie budynku niezabytkowe jednakże stylowo nawiązujące do XIX-wiecznych wzorców, jest to widoczne zwłaszcza w sali balowej /restauracyjnej/. Budynek jest wyposażony w instalacje: elektryczną, gazową, wod.-kan., c.o., odgromową i inne.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne gastronomiczno-handlowe	17. Urzycowanie obecne gastronomiczno-biurowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja <p>Do właściwego budynku dobudowano w XIX w. od strony pn. dwukondygnacyjny budynek z użytkowym poddaszem. W 1. poł. XX w. kilkakrotnie zmieniał się układ i wielkość otworów okiennych i drzwiowych, zwłaszcza w dolnej kondygnacji. Na zachowanych widokówkach Białegostoku z roku 1914 widoczne są jeszcze w narożniku z głównym wejściem obszerne przedproża. Na widokówkach z roku 1917 nie widać już tympanonu, a parę lat później i przedproża, kolumny zostały pozbawione kapiteli, a następnie w ogóle je zlikwidowano. W latach międzywojennych prawdopodobnie generalnie przebudowano wnętrze kamienicy.</p> <p>W latach 1946-1952 kamienicę odbudowano, zaś w roku 1964 zrekonstruowano tympanon wg projektu inż. Władysława Paszkowskiego.</p> <p>W latach 1987-1988 przeprowadzono generalne roboty remontowo-konserwatorskie wnętrza. W roku 1992 pomalowano elewacje budynku.</p> <p>W czasie robót remontowo-konserwatorskich w latach 1987-1988 wykonano m.in. następujące prace: zbito tynki ścian wewnętrznych i sufitu oraz położono nowe, rozebrano niektóre ściany działowe i postawiono nowe z cegły, wykonano nową stolarkę okienną i drzwiową, wymieniono na nowe zniszczone łąty więźby dachowej i dachówkę, odtworzono zniszczony gzyms wieńczący i założono izolację poziomą budynku.</p>		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Budynek ogólnie zachowany w stanie dobrym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

J.Poskrobko, E.Zeller-Kamienica miejska przy ul.Sienkiewiczza 2, ob.siedziba restauracji "Astoria". Dokumentacja z prac remontowo-konserwatorskich prowadzonych w terminie od listopada 1987 do sierpnia 1988, KTR, Białystok 1988 r./nr inw.3872 w zbiorach PSOZ o/w w Białymstoku/. Inwentarz z roku 1771/1772, Archiwum Ruskie, mikrofilm w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Białymstoku k.106. Karta ewidencyjna, tzw.zielona, oprac.przez M.Brykowskię, E.Żyłko, Trojan, IX-1959 r.

22. Bibliografia

Jan Glinka- Studium do planu zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku, 1953r./mapa/
M.J.Lech- Dzieje Białegostoku w XVII i XVIII w. w: "Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku" t.I, Białystok 1968 r.s.138
A.Oleksicki, I.Małofiejew-Białystok, studium historyczno-urbanistyczne do planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta, opracowane na zlecenie Biura Planowania Przestrzennego w Białymstoku, PP PKZ, Białystok 1978r., s.131.

23. Zróżnice ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Jerzy Tołkoczko, 20-21-XII-1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki inż. Lucja Włoch, grudzień 1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr mgr J.Tołkoczko, dn.14 i 30-XI-1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4 wkładki